

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФОНЕТИКА ТА ФОНОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Спеціальна освіта»

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Спеціалізація 016.01 Логопедія

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Фонетика та фонологія»
Викладач(-і)	Брус Марія Петрівна
Контактний телефон викладача	+380673408525
E-mail викладача	mariia.brus@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальний курс «Фонетика та фонологія» є обов'язковим компонентом у системі підготовки здобувачів бакалаврського рівня зі спеціальності 016 Спеціальна освіта. Він дає базові знання про звукову будову сучасної української літературної мови, її фонологічну, графічну, морфонологічну структуру, типологію фонетичних процесів, орфоепічні, акцентуаційні, правописні, графічні норми; закладає підґрунтя для формування загальної та професійної компетентності студентів; сприяє підвищенню рівня культури мовлення майбутніх учителів-словесників; розвиває вміння й навички викладання української мови у загальноосвітніх та спеціальних навчальних закладах.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Метою</u> вивчення дисципліни є ознайомлення здобувачів освіти з основними поняттями фонетики й фонології, загальними умовами творення і сприйняття звуків, різноманітними звуковими змінами і явищами, що лягли в основу фонетичної системи української мови та забезпечують її функціонування як основного засобу комунікації; забезпечити оволодіння студентами орфоепічними, орфографічними, графічними, акцентуаційними нормами, підвищити їхню загальну грамотність та культуру усного й писемного мовлення. <u>Основні цілі</u> вивчення дисципліни: – ознайомити студентів зі змістом та основними поняттями курсу; – дати знання про звукову будову української мови, фонетичні одиниці; – схарактеризувати систему фонем сучасної української літературної мови; – дати відомості про природу, історичну основу, типологію фонетичних процесів; – розкрити графічну систему сучасної української літературної мови; – забезпечити оволодіння орфоепічними, акцентуаційними, графічними, орфографічними нормами сучасної української літературної мови; – виробити навички самоконтролю за дотриманням норм у спілкуванні; – навчити здобувачів освіти фахово поводитися засобами фонетики.	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Спеціальні компетентності:

СК 3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК 16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

ПРН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб із особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН 7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

ПРН 16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

ПРН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

5. Організація навчання

Обсяг

навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Семінарські заняття	14
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
II	016 Спеціальна освіта	I	нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам.роб.
1. Предмет і завдання фонетики. Аспекти вивчення звуків мови. Зв'язок фонетики з іншими дисциплінами	2		8
2. Фонологія. Поняття фонем. Голосні та приголосні фонем сучасної української літературної мови.	2	2	8
3. Асиміляція і дисиміляція приголосних звуків в сучасній українській літературній мові.	2	2	8
4. Подовження та подвоєння приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних.	2	2	8
5. Чергування голосних і приголосних фонем у сучасній українській літературній мові	2	2	8
6. Склад. Складоподіл. Наголос.	2	2	7
7. Орфоепія. Норми вимови звуків.	2	2	7
8. Графіка української мови. Орфографія.	2	2	6
ЗАГ.:	16	14	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система Оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, за складання іспиту – максимум 50 балів. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 5-бальною шкалою та максимальною кількістю 30 балів. Під час виставлення допуску до іспиту враховуються навчальні досягнення, отримані в процесі оцінювання на практичному занятті (максимум 30 балів), при виконанні контрольної роботи (максимум 10 балів) та самостійної роботи (максимум 10 балів). Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів.		
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота складається з 2 завдань: розкриття теоретичних питань – 5 балів, виконання практичних завдань: фонетичний, фонологічний, орфографічний аналіз 5 слів – 5 балів; терміни написання роботи – передостаннє практичне заняття.		
Семінарські заняття	Закріплення й повторення теоретичних питань зі всіх розділів курсу. Виконання письмових завдань для повторення та закріплення знань про фонетичні, фонологічні, графічні й орфографічні особливості слів; орфоепічні, акцентуаційні, правописні норми.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до іспиту є отримання позитивної підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Для визначення підсумкового контролю до уваги взято присутність здобувача на лекційних і практичних заняттях, його активність та успішність у процесі виконання завдань,		

	підготовки самостійної роботи, написання контрольної роботи; відсутність пропусків і запізень на заняття; дотримання етики й культури поведінки на заняттях.
Підсумковий контроль	Форма контролю: екзамен (50 б); форма здачі: письмова робота (розв'язання тестів (30 б.), пояснення теоретичних питань (10 б.), виконання завдань (10 б.)); структура тестів: 4 варіанти з однією правильною відповіддю, яка оцінюється в 1 бал.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» визначено загальні морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та усій своїй навчальній та викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, UkraineGlobalFaculty, EdEra та ін.

8.Рекомендованалітература

1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч.посіб.Київ: ВІД «Академія»,2006.368с.
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 336с.
3. ПілецькийВ. Практичні завдання з фонетики та фонології сучасної української літературної мови. Львів, 2001.
4. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика/ за заг. ред. акад. І. К.Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969. 436с.
5. Сучасна українська мова: підручник / О.Д.Пономарів, В.В.Різун, Л.Ю.Шевченко та ін.;за ред. О.Д.Пономарева. 3-євид. Київ: Либідь,2005. 400 с.
6. Тоцька Н.І Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Київ: Вища школа, 1981.
7. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Завдання і вправи: навч.посіб. Київ: Вища школа,1995.51 с.
8. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. 3-тє вид. Київ: Освіта, 1997. 254с.
9. Ющук І.П. Українська мова: підручник для студ. філолог. спец. вищ. навч. закл. Київ: Либідь, 2004. 640 с.
10. Сербенська О.А. Голосні фонемии української літературної мови та їх звукові вияви. Культура усного мовлення. Практикум: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. С. 37–38.
11. Сербенська О.А. Приголосні фонемии української літературної мови та їх звукові вияви. Культура усного мовлення. Практикум: навч. посіб. Київ: Центр навчальноїлітератури, 2004. С. 38–42.
12. Ткаченко О.Б. Українська фонетика на історико-типологічному тлі. *Мовознавство*. 1998. №2–3. С. 14–25.

Брус Марія Петрівна –

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри української мови